

Procedure voor de benoeming van de leden van het CvdR

De procedures in de verschillende lidstaten

SAMENVATTING

In de preambule van het Verdrag betreffende de Europese Unie luidt het dat één van de doelstellingen is "voort te gaan met het proces van totstandbrenging van een steeds hechter verbond tussen de volkeren van Europa, waarin besluiten zo dicht mogelijk bij de burgers worden genomen in overeenstemming met het subsidiariteitsbeginsel".

De oprichting van het Comité van de Regio's (CvdR) bij het Verdrag van Maastricht in 1992 past dus in een institutioneel kader dat tot doel heeft een echte regionale en lokale deelname aan het communautaire besluitvormingsproces te garanderen.

De procedure voor de benoeming van de leden van het Comité van de Regio's als orgaan dat de verschillende decentrale overheden vertegenwoordigt is dus van cruciaal belang voor zijn werking.

De verschillende procedures voor de selectie van de CvdR-leden en hun plaatsvervangers uit de verschillende lidstaten illustreren de verscheidenheid van de politieke en territoriale systemen in Europa. De uitbreiding van de Unie tot 27 lidstaten heeft dit fenomeen alleen maar versterkt.

Bijgevolg tekenen er zich twee verschillende modellen af. Enerzijds zijn er de landen met een federale structuur of met een sterke regionale structuur als Duitsland, Oostenrijk, België, Spanje of Italië, waar de vertegenwoordigingsrol van de regio's uitdrukkelijk vermeld wordt in de wetgevingsdocumenten. De nationale CvdR-delegaties van deze landen bestaan voornamelijk uit regionale vertegenwoordigers, slechts hier en daar aangevuld door een vertegenwoordiger van de lokale overheden. Anderzijds zijn er landen die geen of slechts zwakke regionale structuren kennen en waarvan de delegaties hoofdzakelijk of volledig uit lokale vertegenwoordigers zijn samengesteld (b.v. Portugal, Griekenland, Estland, Letland, Cyprus, Zweden en Luxemburg).

Ondanks de verschillende benoemingsprocedures van elke nationale delegatie is de belangrijke rol van de verenigingen van territoriale overheden bij de selectieprocedure constant. In de meeste lidstaten, m.n. bij de nieuwe delegaties, zijn de verenigingen van lokale of regionale overheden verantwoordelijk voor het opstellen van de kandidaatslijsten. Zij leggen deze lijsten voor aan de nationale regering, die de uiteindelijke beslissing neemt. Hoewel de betrekkingen van de nationale overheden met de subnationale structuren in elk land door verschillende politieke gevoeligheden worden beïnvloed, worden de voorgelegde lijsten maar zelden gewijzigd. Bijna alle nationale overheden keuren de kandidaatslijsten goed zoals ze zijn en geven ze zo door aan de ministerraad.

De bepalingen betreffende de samenstelling en de procedure voor de benoeming van de leden van het Comité van de Regio's hebben verschillende wijzigingen ondergaan¹ sinds de opstelling van art. 198A van het Verdrag van Maastricht tot de meest recente wijzigingen die zijn aangebracht door het Lissabonverdrag, dat op 13 december 2007 is ondertekend en waarvan het ratificatieproces in de verschillende EU-lidstaten thans aan de gang is.

Het Comité van de Regio's heeft zelf ook herhaaldelijk duidelijke eisen gesteld betreffende zijn samenstelling. O.a. wil het dat de leden een gekozen mandaat vervullen of politiek verantwoording schuldig zijn aan een gekozen vergadering en dat de mandaatperiode van zijn leden samenvalt met die van het Europees Parlement (5 i.p.v. 4 jaar)².

Hoewel het Verdrag van Amsterdam voor de bevoegdheden van het Comité van de Regio's een stap vooruit betekende (uitbreiding van de advieswerkzaamheden), duurde het tot het Verdrag van Nice vooraleer de wensen van het Comité inzake de benoemingsprocedure van de leden in aanmerking werden genomen. Sinds de inwerkingtreding van het Verdrag van Nice op 1 februari 2003 moeten de leden en plaatsvervangers van het CvDR rechtstreeks gekozen zijn of politiek verantwoording schuldig zijn aan een rechtstreeks gekozen vergadering. Toch is het belangrijk erop te wijzen dat reeds vanaf de instelling van het Comité van de Regio's de meeste nationale delegaties rekening hebben gehouden met dit beginsel van democratische legitimiteit.

¹ Voor een overzicht van de wijzigingen van de bepalingen betreffende de procedure voor de benoeming van leden van het Comité van de Regio's sinds art. 198A van het Verdrag van Maastricht zie Bijlage II.

² Zie Bijlagen III en IV.

Wanneer het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie na aanpassing ten gevolge van het Lissabonverdrag³, in werking zal zijn getreden, zullen de nieuwe bepalingen betreffende de samenstelling van het Comité van de Regio's en de benoeming van de leden ten slotte als volgt luiden:

Zesde deel "Institutionele en financiële bepalingen" - Titel I "Bepalingen inzake de instellingen" – Hoofdstuk 3 "De adviesorganen van de EU - Nieuw art. 300, lid 1, 3, 4 en 5 van het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie (VWEU) (bepalingen die zowel het Comité van de Regio's als het Economisch en Sociaal Comité betreffen)

"1. Het Europees Parlement, de Raad en de Commissie worden bijgestaan door een Economisch en Sociaal Comité en een Comité van de Regio's, die een adviserende taak hebben.

[...]

3. Het Comité van de Regio's bestaat uit vertegenwoordigers van de regionale en lokale gemeenschappen die in een regionaal of lokaal lichaam gekozen zijn of politiek verantwoording verschuldigd zijn aan een gekozen vergadering.

4. De leden van het Economisch en Sociaal Comité en van het Comité van de Regio's zijn niet gebonden door enig imperatief mandaat. Zij oefenen hun ambt volkomen onafhankelijk uit in het algemeen belang van de Unie.

5. De in de leden 2 en 3 bedoelde regels betreffende de aard van hun samenstelling worden door de Raad op gezette tijden getoetst aan de economische, sociale en demografische evolutie in de Unie. De Raad stelt daartoe op voorstel van de Commissie besluiten vast."

³

Geconsolideerde versies van het Verdrag betreffende de Europese Unie, Publicatieblad van de Europese Unie 2008/C115/01, 51e jaargang, 9 mei 2008

Zesde deel "Institutionele en financiële bepalingen" - Titel I "Bepalingen inzake de instellingen" – Hoofdstuk 3 "De adviesorganen van de EU – Tweede afdeling "Het Comité van de Regio's" Nieuw art. 305 van het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie (VWEU) (oud artikel 263, tweede, derde en vierde alinea, VEG)

"Het aantal leden van het Comité van de Regio's bedraagt ten hoogste 350.

De Raad stelt op voorstel van de Commissie met eenparigheid van stemmen een besluit vast waarbij de samenstelling van het Comité wordt bepaald.

De leden van het Comité en een gelijk aantal plaatsvervangers worden voor vijf jaar benoemd. Zij zijn herbenoembaar. De Raad stelt de overeenkomstig de voordrachten van de onderscheiden lidstaten opgestelde lijst van leden en plaatsvervangers vast. Bij het verstrijken van het in artikel 300, lid 3, bedoelde mandaat uit hoofde waarvan zij zijn voorgedragen, eindigt de ambtstermijn van de leden van het Comité van rechtswege en worden zij voor de verdere duur van de ambtstermijn volgens dezelfde procedure vervangen. Zij kunnen niet tegelijkertijd lid van het Europees Parlement zijn."

Opgemerkt dient te worden dat de wijzigingen ten gevolge van het Lissabonverdrag, na de inwerkingtreding van het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie, onder meer inhouden dat de verdeling van de leden van het Comité van de Regio's niet meer in het Verdrag zal zijn vastgelegd; voortaan zal de Raad bij besluit de samenstelling van het Comité goedkeuren⁴.

⁴ Ten gevolge van de wijzigingen aangebracht door art. 15, hoofdstuk 5, deel I van de Akte betreffende de toetredingsvoorwaarden voor de Tsjechische Republiek, de Republiek Estland, de Republiek Cyprus, de Republiek Letland, de Republiek Litouwen, de Republiek Hongarije, de Republiek Malta, de Republiek Polen, de Republiek Slovenië en de Slowaakse Republiek en door art. 13 van de Akte betreffende de toetredingsvoorwaarden voor de Republiek Bulgarije en Roemenië zijn de zetels van het Comité van de Regio's momenteel als volgt verdeeld tussen de verschillende lidstaten: België – 12; Tsjechische Republiek – 12; Denemarken – 9; Duitsland – 24; Estland – 7; Griekenland – 12; Spanje – 21; Frankrijk – 24; Ierland – 9; Italië 24; Cyprus – 6; Letland – 7; Litouwen – 9; Luxemburg – 6; Hongarije – 12; Malta – 5; Nederland 12; Oostenrijk-12; Polen – 21; Portugal -12; Slovenië – 7; Slowakije – 9; Finland- 9, Zweden – 12, Verenigd Koninkrijk – 24. Bulgarije – 12; Roemenië – 15. Zie ook art. 263 van de geconsolideerde versie van het Verdrag tot oprichting van de Europese Gemeenschap (Bijlage II).

In het algemeen zijn er twee principes waarmee alle landen rekening houden bij de selectieprocedure, m.n. een politiek en een geografisch/territoriaal evenwicht. Deze twee principes zijn van fundamenteel belang met het oog op een representatieve vertegenwoordiging van de lokale en regionale overheden in het Comité van de Regio's. Meer en meer letten de CvdR-delegaties bij hun selectiecriteria op een evenwichtige vertegenwoordiging van mannen en vrouwen.

Deze studie bestaat uit een reeks fiches waarin de 27 lidstaten van de Europese Unie aan bod komen. Elk hoofdstuk behandelt een land en bestaat uit drie delen:

- 1) verdeling van de zetels (nationale delegatie, leden en plaatsvervangers);
- 2) rechtsgrondslag;
- 3) benoemingsprocedure.

Met betrekking tot het deel over de rechtsgrondslag dient te worden opgemerkt dat verschillende landen hun leden op grond van art. 263 van het VEU benoemen; dit is m.n. het geval voor Frankrijk, Nederland, Luxemburg, Griekenland, Denemarken, Estland, Hongarije, Malta, de Tsjechische Republiek, het Verenigd Koninkrijk en Zweden. Sommige landen als Finland en Slowakije geven geen communautaire of nationale rechtsgrondslag voor de benoeming van hun leden aan, terwijl andere landen zich baseren op ministeriële decreten, arresten van het ministerie van Binnenlandse zaken, jurisprudentie of besluiten.

Het in deze studie opgenomen overzicht van de verschillende procedures voor de benoeming van CvdR-leden in de 27 lidstaten van de EU is voor het laatst geüpdatet in juni 2007*.

* De studie is momenteel beschikbaar in het FR; er zal ook een vertaling komen in het EN, maar gezien de omvang van het document zijn er voorlopig geen andere vertalingen gepland.

Voor meer informatie: studies@cor.europa.eu

Comité van de Regio's - Directoraat Advieswerkzaamheden – dienst Studies.